

Sellest failist leiab liiklusteemaga seonduvate **mõistete selgitused** (lk 1–7), **lingid** liiklusteemaga seotud **õigusaktidele** (lk 8), **juhtimisõiguste tabeli** (lk 9) (kategooria, vanuse alampiir ja märkused) ning **taustinfo liiklejatüüpide kaupa** (lk 10–15) (jalakäija, jalgrattur ja kaassõitja).

Olulised mõisted liiklusteemas

- **Alkoholijoove:** *Alkoholijoobes olevaks* loetakse mootorsõidukijuhti, trammijuhti ja maastikusõidukijuhti kui juhi ühes grammis veres on vähemalt 0,5 milligrammi alkoholi või tema väljahingatavas õhus on alkoholi 0,25 milligrammi ühe liitri kohta või rohkem ning väliselt on tajutavad tema tugevalt häiritud või muutunud kehalised või psüühilised funktsioonid ja reaktsioonid, mille tõttu ta ei ole ilmselgelt võimeline sõidukit liikluses nõutava kindlusega juhtima. *Alkoholi tarvitamise tunnused* – juhi ühes grammis veres on 0,20–0,49 milligrammi alkoholi või tema väljahingatavas õhus on alkoholi 0,1–0,24 milligrammi ühe liitri kohta. *Kriminaalne joove* – juhi ühes grammis veres vähemalt 1,5 milligrammi alkoholi või tema väljahingatavas õhus on alkoholi 0,75 milligrammi ühe liitri kohta või rohkem.
- **Alkoholi ühik** on 10 g puhast ehk absoluutset alkoholi. Tarvitatud alkoholiühikud saab arvutada järgmiselt: kogus (liitrit)×kangus (%)×0,789 = alkoholiühikute hulk. Näiteks: 0,5 l õlut×5,2 (kangus protsentides)×0,789 = 2,1 alkoholiühikut.
- **Auto** on sõitjate või veose veoks või sõidukite haakes vedamiseks või eritööde tegemiseks ettenähtud vähemalt neljarattaline mootorsõiduk, mille valmistajakiirus ületab 25 km/h. Autoks loetakse ka elektrikontaktliiniga ühendatud mitterööbassõidukit. Autoks ei loeta mopeedi, mootorratast, traktorit ega liikurmasinat.
- **ATV** on mootori jõul maastikul liikumiseks ettenähtud liiklusvahend, mis ei ole liiklusseaduse tähenduses mootorsõiduk. Maastikusõidukiga ei tohi sõita teel, välja arvatud jõgede, teede ja muude takistuste ületamiskohtades ning lumega kaetud teel, mis ei ole mootorsõidukitele ajutiselt läbitav, ning teel, kus seda lubab sellekohane liikluskorraldusvahend ning sel juhul võib sõidukiiruseks olla kuni 50 km/h. Muul juhul kehtib valmistaja määratud kiirus. Maastikusõidukit võib juhtida isik, kellel on mis tahes kategooria mootorsõiduki juhtimisõigus. Maastikusõiduki juhtimisel peab juhil olema kaasas juhiluba ja maastikusõiduki registreerimistunnistus. ATV juht peab sõites kandma motokiivrit.

- **Buss** on sõitjate vedamiseks ettenähtud auto, milles on lisaks juhikohale rohkem kui kaheksa istekohta.
- **Foor** on teedel kasutatav elektriline seade liikluse reguleerimiseks valgussignaali abil.
- **Halb nähtavus** on ilmast või muudest nähtustest (udu, vihm, lumesadu, tuisk, hämarus, suits, tolm, vee- ja poripritsmed, vastupäike) tingitud ajutine olukord, kui teel vaadeldavat objekti ei ole võimalik taustast eristada kaugemalt kui 300 meetrit.
- **Helkur** on vahend inimese või muu objekti märgatavuse suurendamiseks pimedal ajal sellelt vahendilt valgusallika poole tagasi peegelduva valguse abil, mis on nähtav lähitulede valgusvihus vähemalt 150 meetrit ja kaugtulede valgusvihus vähemalt 300 meetrit.
- **Hõõrdetegur** on suhtarv, mis iseloomustab hõõrduvaid pindasid. Mida suurem on hõõrdeteguri väärtus, seda enam pinnad teineteise külge haakuvad. Hõõrdejõud võib esineda olenevalt olukorrast kolmel viisil: seisuhõõre, veerehõõre, liugehõõre.
- **Inertsus** on keha omadus jätkata ühtlase kiirusega ja sirgjooneliselt oma liikumist, kui seda keha ei mõjutata
- **Jalakäija** on jalgsi, ratastoolis või muu sarnase üksnes piiratud liikumisvõimega isikule kasutamiseks ettenähtud sõidukiga liikleja. Jalakäijaks loetakse ka rula, rulluiske või -suuski, tõukeratast või -kelku või muid sellesarnaseid abivahendeid kasutav liikleja. Ka jalgrattur on jalakäija, kui ta lükkab jalgratast enda kõrval. Jalakäijatel on kõige ohutum liikuda kõnniteel. Kui sõidutee ääres puudub kõnnitee, tuleb liikuda vasakus tee ääres (autodele vastu).
- **Jalgratta- ja jalgte** on jalgrattaga, tasakaaluliikuri ja jalakäija liiklemiseks ettenähtud eraldi tee või teosa, mis on asjakohaste liiklusmärkidega tähistatud. Sõiduteega teede ristmikul on jalgratta- ja jalgte tee osa.
- **Jalgrattarada** on jalgratta, pisimopeedi või mopeediga liiklemiseks ettenähtud ja teekattemärgisega tähistatud pikisuunaline sõiduteeosa.
- **Jalgrattatee** on jalgratta, tasakaaluliikuri, pisimopeedi või mopeediga liiklemiseks ettenähtud sõiduteest ehituslikult eraldatud või eraldi asuv teosa või omaette tee, mis on tähistatud asjakohase liiklusmärgiga. Sõiduteega teede ristmikul on jalgrattatee tee osa
- **Jalgte** on jalakäija ja tasakaaluliikuriga liiklemiseks ettenähtud omaette tee, mis võib olla tähistatud asjakohase liiklusmärgiga.

- **Juhi vaateväli** seistes on inimese nägemisväli enda ette ja külgedele ligikaudu 180 kraadi. Mida kiiremini inimene liigub, seda väiksem on tema nägemisväli. Kui auto liigub kiirusega 30 km/h, on juhi nägemisväli 140°...150°.
- **Juht** on isik, kes juhib sõidukit või maastikusõidukit, juhib või ajab teel loomi. Õppesõidu või sõidupraktika ajal loetakse juhiks ka mootorsõidukijuhi õpetajat või juhendajat, eksamisõidul loetakse juhiks eksamineeritav.
- **Kiirus** (liikumiskiirus) on füüsikaline suurus, mis näitab, kui palju muutub liikuva keha asukoht ruumis ajaühiku jooksul. Rahvusvahelises mõõtühikute süsteemis on kiiruse mõõtühik selline ühtlase liikumise kiirus, mille puhul keha läbib 1 sekundi jooksul 1 meetri pikkuse tee. **Sõidukiirus** on sõidu pikkuse ja selleks kulunud aja suhe. **Keskmine kiirus** on läbitud teepikkuse (s) ja selle läbimiseks kulunud aja (t) suhe.
- **Kesktoukejõud** ehk tsentrifugaaljõud mõjub sõidukile kurvides. See mõjub liikumissuunaga risti ja ringliikumise keskpunktist eemale. Kesktoukejõud sõltub sõidukiirusest, sõiduki massist ja kurvi raadiusest: $F = m \times v^2 / R$ (kesktoukejõud on ruutsõltuvuses kiirusest).
- **Kõnnitee** on jalakäija ja tasakaaluliikuriga liiklemiseks ettenähtud ja äärekiviga või muul viisil sõiduteest või jalgrattateest eraldatud teosa, mis võib olla tähistatud asjakohaste liiklusmärkide või teekattemärgistega.
- **Kõrvalised tegevused** liikluses on kõik tegevused, mis viivad liikleja tähelepanu liiklusest eemale. Kõige sagedasem kõrvaline tegevus liikluses on kõnedele vastamine ja kõnede valimine, kuid kõrvalised tegevused on ka muusika kuulamine kõrvaklappidest, videote vaatamine, sõnumite saatmine, mängimine tänaval/raudteel.
- **Liikleja** on isik, kes osaleb liikluses jalakäija või juhina.
- **Liiklus** on jalakäija(te) või sõiduki(te) liikumine ja paiknemine teel. Liikluseks loetakse ka kariloomade ajamist ja ratsutamist.
- **Liikluskorraldusvahend** on liiklust korraldav või suunav vahend (foor, liiklusmärk, teemärgis, vilkur, piire, kiiruspiiraja, künnis, hoiatuslint, tähispost, tähiskoonus, tõkkepuu, ohutussaar või muu selline).
- **Liiklusohu** on olukord, mis sunnib liiklejat ohu vältimiseks järsult muutma liikumissuunda või -kiirust või peatuma.
- **Liiklusreeglite järgmine** on liiklusseaduse sätetest kinni pidamine.

- **Liiklusviisakus** on inimese liikluskäitumine, suhtlemine teiste liiklejatega liikluskeskkonnas. Tähelepanu on suunatud vastutustundlikkusele, reeglitest ja ühiskonnas kehtestatud üldtunnustatud normidest kinni pidamisele.
- **Liiklusõnnetus** on juhtum, kus vähemalt ühe sõiduki teel liikumise või teelt väljasõidu tagajärjel saab inimene vigastada, surma või tekib varaline kahju.
- **Mootorsõiduk** on mootori jõul liikuv sõiduk. Mootorsõidukiks ei loeta mootoriga jalgratast, pisimopeedi, maastikusõidukit, trammi ega sõidukit, mille valmistajakiirus on alla kuue kilomeetri tunnis.
- **Mopeed** kahe-, kolme- või neljarattaline mootorsõiduk, mille tühimag ei ületa 425 kilogrammi ja mille valmistajakiirus ei ületa 45 kilomeetrit tunnis ning mille sise põlemismootori kasulik võimsus või elektrimootori suurim püsi-nimivõimsus ei ületa kahe- ja kolmerattalisel mopeedil nelja kilovatti ning neljarattalisel mopeedil kuut kilovatti. Kahe- ja kolmerattalise mopeedi sise põlemismootori töömaht ei ületa 50 kuupsentimeetrit ning kolme- ja neljarattalise mopeedi sise põlemismootori töömaht ei ületa 50 kuupsentimeetrit. Juhtimisõigust saab taotleda vähemalt 14-aastane inimene, kes on läbinud vastava koolituse autokoolis. AM-kategooria mootorsõidukit (mopeed) võib juhtida isik, kellel on mis tahes mootorsõiduki juhtimisõigus või piiratud juhtimisõigus. Mopeediga sõites peab kandma motokiivrit.
- **Märgurietus** on reguleerija märgatavuse suurendamiseks ettenähtud riietuse.
- **Ohutu käitumine liikluses** on näiteks see, et õpilane ei mängi ja ei müra busi- või rongipeatuses, sõidu- või raudteel, valib kõndimiseks ja mängimiseks sobiva koha, ei tegele liikluses kõrvaliste tegevustega, veendub enne (raud)tee ületamist enda ohutuses; samuti eelistab ohutumaid teed (mis võib olla pikem) ning julgeb keelduda ohtlikest tegevustest.
- **Ohutusvest** on liikleja märgatavuse suurendamiseks ettenähtud riietuse.
- **Piiratud juhtimisõiguse** võib B-kategooria mootorsõiduki juhtimiseks anda 16- ja 17-aastasele isikule. Piiratud juhtimisõigusega isik võib autot juhtida tingimusel, et tema kõrval on seaduslik esindaja või seadusliku esindaja kirjaliku nõusolekuga isik, kellel peab olema B-kategooria mootorsõiduki kehtiv juhiluba vähemalt kaks aastat ning kes ei tohi olla joobeseisundis või alkoholi piirmäära ületavas seisundis.
- **Pikivahe** on piisav vahemaa, mis vastavalt sõiduki kiirusele ning tee- ja ilmastikutingimustele võimaldab vältida otsasõitu ees ootamatult pidurdanud või seisma jäänud sõidukile. Asulasisesel teel peab aeg, mis kulub üksteise järel liikuvate sõidukite

vahelise pikivahe läbimiseks, olema normaaltingimustel vähemalt kaks sekundit ja asulavälisel teel vähemalt kolm sekundit. See nõue ei kehti, kui väljutakse möödasõiduks oma sõidurajalt ja sellest on suunatulega märku antud.

- **Pimeda aeg** on ajavahemik ehist koiduni, kui loodusliku valguse vähesuse tõttu on nähtavus alla 300 meetri.
- **Pisimopeed** on vähemalt kahe rattaline sõiduk, mille suurim kasulik võimsus sise põlemismootori korral või mille suurim püsi-nimivõimsus elektrimootori korral ei ületa ühte kilovatti ja valmistajakiirus ei ületa 25 kilomeetrit tunnis. Pisimopeedi võib juhtida vähemalt 14-aastane inimene, kellel on olemas jalgratturi juhiluba. Pisimopeediga sõites peab kandma jalgratturikiivrit.
- **Pidurdusteekond** on teelõik pidurduspedaalile vajutamise hetkest kuni täieliku seisma jäämiseni.
- **Peatumisteekond** = reageerimisteekond (keskmiselt kulub juhil reageerimiseks aega vähemalt 1 sek) + pidurdusteekond (haardetegur).
- **Reageerimisaeg** on aeg, mis kulub olukorra märkamisest selle hetkeni, mil alustatakse vajalikku toimingut (pidurdamine, ümberpõige vm). Reageerimisteekonna pikkus sõltub juhi reageerimisajast ja see on võrdeline sõiduki kiirusega.
- **Sõiduauto** on sõitjate vedamiseks ettenähtud auto, milles on lisaks juhikohale kuni kaheksa istekohta.
- **Sõiduk** on teel liiklemiseks ettenähtud või teel liiklev seade, mis liigub mootori või muul jõul.
- **Sõidutee** on teeosa, mis on ette nähtud sõidukite liikluseks.
- **Sõitja** on isik, kes kasutab liiklemiseks sõidukit, kuid ei juhi seda.
- **Tasakaaluliikur** on ühe inimese vedamiseks mõeldud elektri jõul liikuv isetasakaalustuv kahe rattaline üheteljeline sõiduk.
- **Tee** on jalakäijate või sõidukite liiklemiseks avatud rajatis või maaomaniku poolt liikluseks ettenähtud muu ala. Tee koosseisu kuuluvad ka teepeenrad, eraldus- ja haljasribad. Olenevalt pealiskihist jagunevad teed kattega teeks, kruusateeks ja pinnasteeks. Kattega tee on tsemendi, tuha või bituumeniga töödeldud materjalist kattega (asfalt-, tsementbetoon- või muu selline kate) ning kiviparketi ja munakivisillutisega tee. Kruusatee on kruusast, kruus- või killustikliivast või killustikusõelmetest tee. Pinnaste tee on põllu-, metsa- või muu selline pealiskihita tee, mis on teeks rajatud või sõidukite liikumise tulemusena selleks kujunenud.

- **Turvaseadmed** on turvahäll, turvatool, turvavöö padi.
- **Turvavahendid** on turvavöö, peatugi, velo- ja motokiiver.
- **Õueala** on jalakäijate ja sõidukite samaaegselt liiklemiseks ettenähtud ala, kus ehituslike või muude vahenditega on vähendatud sõidukite kiirust ning mille sisse- ja väljasõiduteed on tähistatud õueala liikluskorda kehtestavate liiklusmärkidega.
- **Ühissõiduk** on ühistranspordiseaduse kohaselt ühistransporditeenust osutav buss, troll, tramm või sõitjaid vedav ühistransporditeenuse osutamiseks ettenähtud sõiduauto.
- **Ülekäigukoht** on sõidutee, jalgrattatee või trammitee ületamiseks jalakäijale ettenähtud, arusaadavalt rajatud ja asjakohaselt tähistatud teeosa, kus jalakäijal ei ole sõidukijuhi suhtes eesõigust, välja arvatud juhul, kui jalakäija ületab ülekäigukohal sõiduteed, millele sõidukijuht pöörab. Ülekäigukohal võib sõidutee ületada jalgrattaga või tasakaaluliikuriga sõites, kuid jalgratturil ega tasakaaluliikuri juhil ei ole sõidukijuhi suhtes eesõigust, välja arvatud juhul, kui jalgrattur või tasakaaluliikuri juht ületab ülekäigukohal sõiduteed, millele sõidukijuht pöörab. Ülekäigukohal sõiduteed ületades ei tohi jalgrattur ega tasakaaluliikuri juht ohustada sõiduteed ületavat jalakäijat.
- **Ülekäigurada** on jalakäijale sõidutee, jalgrattatee või trammitee ületamiseks ettenähtud asjakohaste liiklusmärkide või teekattemärgisega tähistatud sõidutee, jalgrattatee või trammitee osa, kus juht on kohustatud andma jalakäijale teed. Ülekäigurada on reguleeritav, kui liiklejate liikumise järjekorra määravad foorituled või reguleeriija märguanded. Muul juhul on ülekäigurada reguleerimata. Ülekäigurajal võib sõidutee ületada jalgrattaga või tasakaaluliikuriga sõites, kuid sel juhul ei ole reguleerimata ülekäigurajal jalgratturil ega tasakaaluliikuri juhil sõidukijuhi suhtes eesõigust, välja arvatud juhul, kui jalgrattur või tasakaaluliikuri juht ületab ülekäigurajal sõiduteed, millele sõidukijuht pöörab. Ülekäigurajal sõiduteed ületades ei tohi jalgrattur ega tasakaaluliikuri juht ohustada sõiduteed ületavat jalakäijat.

Täpsemalt liiklusmõistete kohta leiate infot siit:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/103012017018?leiaKehtiv>

Lisaks õpitulemuste tabelis kasutatud mõisted:

- **Erinevate liikluskeskkondade** all peetakse silmas maantee- ja raudteeliiklust, nende eripärasid, samuti ühistranspordi erinevusi maanteel (auto-, bussi-, trammi jm liiklus) ja raudteel (rongiliiklus).
- **Liikumisviisid** on liikumine jalgsi; rulluiskudel, tõukerattaga, jalgrattaga, tasakaaluliikuriga, pisimopeediga, sh elektrijalgrattaga, mopeediga, mootorrattaga, ühistranspordis või autos kaassõitjana.
- **Sõidukid ja transpordivahendid** on näiteks jalgratas, pisimopeed, mopeed, mootorratas, auto, buss, rong, tramm, troll, laev, metroo, lennuk.
- **Liiklemise harjumused** iseloomustavad, millist liikumisviisi liikleja kasutab, kellega kus ja kuidas liikleb, kas järgib liiklusreegleid ja kasutab turvavarustust jne.
- **Turvavahendite kasutamine** on sätestatud liikluseaduses (nõuded juhile või sõidukis kaassõitjatele), nt turvavöö, peatugi, jalgratturite- ja motokiivrite kasutamine, lapse turvavarustuse kasutamine.
- **Ohutust suurendavad vahendid** on abivahendid, mis aitavad liiklejal ohutust suurendada, nt ohutusvest, käe- ja põlvekaitsmed, helkur, valgusallikas.
- **Ilmastiku tingimustest tulenevad ohud** on nt liiklemine märjal, lumisel ja libedal teel, valge ja pimedal ajal, arvestamine aastaegade mõjuga liiklusele.
- **Peamised õnnetuste põhjused jalakäija ja jalgratturina** on tähelepanematus, kaasliiklejatega mittearvestamine, reeglite eiramine, vähesed sõiduoskused ja kogemused, hiline reageerimine lähenevale sõidukile.
- **Peamised õnnetuste põhjused mopeedi ja autoga sõitmisel** on kiiruse ületamine (piirkiiruse ületamine, teeludele mittevastav kiirus), joobes juhtimine, ilmastikust/keskkonnast tulenevate ohtudega mittearvestamine (nt libedus, vastupäike), vähene sõiduoskus ja –kogemus, tegelemine kõrvaliste tegevustega.
- **Õnnetuse tagajärjel saadava vigastuse raskusaste** sõltub turvavarustuse õigest/valest kasutamisest/mittekasutamisest.
- **Ohutu käitumise** all peetakse silmas näiteks seda, et õpilane ei mängi ja ei müra bussi- või rongipeatuses, sõidu- või raudteel, valib kõndimiseks ja mängimiseks sobiva koha, ei tegele liikluses kõrvaliste tegevustega, veendub enne (raud)tee ületamist enda ohutuses; samuti eelistab ohutumaid teed (mis võib olla pikem) ning julgeb keelduda ohtlikest tegevustest.

Lingid õigusaktidele

Liiklushariduse läbiviimist haridusasutustes reguleerivad mitmed õigusaktid, millele tuginedes toimub liiklusalaste teemade sisu käsitlemine.

- Eesti liiklusohutuse programm <https://www.mnt.ee/et/liikleja/liiklusohutusprogramm-2016-2025>
- Liiklusseadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/103012017018?leiaKehtiv>
- Riiklikud õppekavad (läbivad teemad üldpädevuste saavutamiseks): Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917?leiaKehtiv> ja Põhikooli riiklik õppekava <https://www.riigiteataja.ee/akt/114072020024?leiaKehtiv> ja gümnaasiumi riiklik õppekava <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021?leiaKehtiv>
- Liikluskasvatuse kord <https://www.riigiteataja.ee/akt/124102011002>
- Haridusasutuse õppekava, mis arvestab haridusasutuse ja paikkonna eripära
- Reguleerija koolitamise kord (lasterühma saatjate koolitus) <https://www.riigiteataja.ee/akt/128062011035>
- Jalgratturikoolituse läbiviimist reguleeriv määrus <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062011009?leiaKehtiv>

Juhtimisõiguste tabel

Vanuse alampiir	Kategooria	Lisainfo
10-aastane	Jalgratas	10–15-aastaselt jalgratturil peab olema jalgratturi juhiluba. Alla 10-aastased jalgratturid võivad sõita jalgratta- ja jalgteel ning õuealal. Erandina on lubatud sõiduteel sõita ka 8–10-aastaselt jalgratturil, kuid seda vaid seadusliku esindaja või viimase nõusolekul muu täiskasvanud isiku vahetu järelevalve all.
14-aastane	Pisimopeed	14–15-aastaselt pisimopeedijuhil peab olema jalgratturi juhiluba
	AM (mopeed)	Võib juhtida ka isik, kellel on mis tahes mootorsõiduki juhtimisõigus või piiratud juhtimisõigus. AM-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigust või piiratud juhtimisõigust ei nõuta isikult, kes on sündinud enne 1993. aasta 1. jaanuari.
	ATV (maastikusõiduk)	Maastikusõidukit võib juhtida isik, kellel on mis tahes kategooria mootorsõiduki juhtimisõigus. Maastikusõiduki juhtimisel peab juhil olema kaasas juhiluba ja maastikusõiduki registreerimistunnistus.
16-aastane	A1 (mootorratta alamkategooria)	Õppesõit lubatud alates 15,5-aastaselt
	B1 (auto alamkategooria)	Õppesõit lubatud alates 15,5-aastaselt
	T (traktor, liikurmasin ja masinrong)	Vanuse alammäär kehtib ainult sel juhul kui täismass üksi või koos haagisega ei ületa 18 000 kg. Õppesõit lubatud alates 14,5-aastaselt.
18-aastane	A2 (mootorratta alamkategooria)	
	B (auto)	B-kategooria mootorsõiduki juhil on õigus juhtida ka B1-alamkategooria mootorsõidukit. Õppesõit lubatud alates 15,5-aastaselt
	C1 (auto alamkategooria)	Õppesõit lubatud alates 17-aastaselt
	T (traktor, liikurmasin ja masinrong)	Vanuse alammäär kehtib juhul kui täismass üksi või koos haagisega ületab 18 000 kg. Õppesõit lubatud alates 17,5-aastaselt.
20-aastane	A (mootorratas)	Vanuse alammäär kehtib ainult sel juhul kui on eelnevalt olemas A2-alamkategooria juhtimisõigus vähemalt kaks aastat.
21-aastane	A (mootorratas)	Vanuse alammäär kehtib juhul kui tegemist on A-kategooria sümmeetrilise rataste asetusega kolmerattalise mootorsõidukiga, mille mootori võimsus ületab 15 kilovatti.
	C (auto)	C-kategooria mootorsõiduki juhil on õigus juhtida ka C1-alamkategooria mootorsõidukit.
	D (auto)	D-kategooria mootorsõiduki juhil on õigus juhtida ka D1-alamkategooria mootorsõidukit.
	D1 (auto alamkategooria)	
24-aastane	A (mootorratas)	A-kategooria mootorsõiduki juhil on õigus juhtida ka A1-alamkategooria mootorsõidukit.
	D (auto)	D-kategooria mootorsõiduki juhil on õigus juhtida ka D1-alamkategooria mootorsõidukit.

Taustinfo liiklejatüüpide kaupa

Jalakäija

Olulised teemad:

- millised on erinevad teeületuse kohad ning kuidas on ohutu teed ületada (eraldi tähelepanu pöörata abivahendite – rula, tõukeratas – kasutamisele)?;
- oma teeületuse ohutuse hindamine (peatu, vaata, veendu) ning auto pidurdustekonnad erinevatel kiirustel ja teeoludel;
- liikluses osalemine on pidev suhtlemine ja koostöö teiste liiklejatega: liikluse „Tere“ (pilkkontakt) ja viisakus (tänamine märkamise, eesõiguse andmise jms eest);
- enda nähtavaks tegemise võimalused liikluses: helkur, muud abivahendid, riietus, eristumine keskkonnas kõikidel aastaegadel, teel paiknemine (kõnnitee, teepeenar, kergliiklusteed jne);
- nutiseadmete kasutamise ohud liikluses;
- muud segavad faktorid liikluskeskkonnas: kõrvaklapid ja kapuuts;
- jalakäija omavastutus (veendun ohutuses enne, kui teele astun).

Soovitused ohutuks/turvaliseks käitumiseks (liiklusseadusele tuginedes):

- Jalakäijal on kõige ohutum liikuda kõnniteel, jalgteel, jalg- ja jalgrattateel. Rula, rulliske tõukeratast või muid sellesarnaseid vahendeid kasutades peab arvestama teiste kõnniteel liiklejatega. Kui liiklustihedus võimaldab, tohib liikuda ka jalgrattateel takistamata jalgrattaliiklust;
- Sõidutee ääres peab liikuma kõnniteel, selle puudumisel vasakul teepeenral autodele vastu liikudes. Halva nähtavuse korral või pimedal ajal valgustamata teel tohib sõiduteel sõpradega liikuda ainult ühes reas üksteise järel nii linnas kui maanteel;
- Enne sõidutee ületamist tuleb peatuda, vaadata, veenduda, et juht on jalakäijat märganud ja suudab sõiduki teeandmiseks ohutult peatada ning sõidutee ületamine on ohutu;
- Jalgratast käekõrval lükates on ta jalakäija ja peab liikuma sõidutee pärisuunalise ääre lähedal, võimaluse korral väljaspool sõiduteed;
- Jalakäija ei tohi liikuda kiirteel ega eraldusribaga sõiduteel eraldusriba kõrval ega piki eraldusriba, kui sellel pole kõnniteed;
- Halva nähtavuse korral või pimedal ajal teel liikudes on vaja ennast sõidukijuhtidele nähtavaks teha;
- Sõiduteed tuleb ületada kas selleks ettenähtud kohas ehk käigusilla või -tunneli, ülekäiguraja, ülekäigukoha kaudu (väljumata selle piirest) või ristmikul nad ei ole kaugemal kui 100 meetrit. Nimetatud kohtadest kaugemal kui 100 meetrit tohib sõiduteed ületada ainult siis, kui sõidutee on mõlemas suunas hästi näha ja sõidutee

ületamisega ei tekitata liiklusohu. Tuleb arvestada sellega, et sellises kohas teed ületades pole jalakäijal eesõigust;

- Ka ülekäigukohas puudub jalakäijal eesõigus, see koht on rajatud eesmärgiga tagada jalakäijatele liikluskorralduslikult ohutum teeületus;
- Kohas kuhu on paigaldatud jalakäijaliikluse tõkestamiseks piire ja asulas eraldusribaga teel väljaspool käigusilda, -tunnelit, ülekäigurada või ülekäigukohta ei tohi sõiduteed ületada. Samuti mitte minna sõiduteele seisva sõiduki või muu takistuse varjust veendumata, et ei lähene sõidukit;
- Sõidutee tuleb ületada lühimat teed mööda, ohutussaare olemasolul selle kaudu. Sõiduteed ületades ei tohi asjatult viivitada ega seisma jääda. Rula, rulluiske, tõukeratast või muid sellesarnaseid vahendeid kasutades peab sõidutee ületama jalakäija tavakiirusega;
- Reguleeritaval ristmikul või ülekäigurajal peab sõidutee ületamisel juhinduma foorituledest, reguleeriija olemasolul aga tema märguannetest.
- Reguleerimata ristmikul ei tohi jalakäija takistada ristmikule lähenevat sõidukit ja ristmikku otse ületavat sõidukit;
- Bussist või trollist väljudes tuleb leida lähim foor või ülekäigurada/ülekäigukoht. Kui aga ületuskohti läheduses pole, oodata seni kuni ühissõiduk on peatusest lahkunud ning tee mõlemale poole hästi nähtav;
- Liiklemisel tuleb vältida kõrvaliste tegevustega tegelemist (nutiseadmed vms), liiklus nõuab alati täit tähelepanu ning keskendumist;

Ohtlikud situatsioonid:

- Bussi või muu seisva sõiduki varjust teele astumine, mistõttu seisvast sõidukist mööduvatele sõidukitele ei jää jalakäija märkamisel enam piisavalt aega peatumiseks. Kiirusel 50 km/h liikuv sõidukil on peatumise teekond kuival teekattel jalakäija märkamisest 28 m;
- Jalakäija kiirustamine ja jooksmine üle tee, eriti bussipeatuste ümbruses, veendumata teeületuse ohutuses;
- Foorinõuete eiramine;
- Lähenevate sõidukite liikumiskiiruse vale hindamine teeületamisel, mistõttu ei jõua lähenev sõiduk peatuda;
- Kõrvalised tegevustega tegelemine liiklemisel (telefon, kõrvaklapid), mistõttu ei veenduta teeületuse ohutuses või ei märgata samal teel liikuvaid teisi liiklejaid;

- Jalakäijapiirde eiramine, mistõttu sõidukijuhid ei oska arvestada jalakäija ilmumisega sõiduteele;
- Liikumine valel teepoolel, eriti kurvilisel teel, tõusul ja langustel, mistõttu sõidukijuhid ei näe jalakäijat ohutuks möödumiseks piisavalt aegsasti;
- Diagonaalne tee ületamine, mis pikendab teeületusele kuluvat aega;
- Kitsal teepeenral mitmekesi kõrvuti liikumine, jäädes ette sõiduteel liikuvatele sõidukitele;
- Helkurita liiklemine pimedal ajal või selliselt, et helkur ei ole sõidukijuhile nähtav;
- Teeületamine kapuuts peas, mistõttu on vaateväli piiratud ja lähenevad sõidukid võivad jääda märkamata;
- Liiklemine grupis elavalt vesteldes, mistõttu ei märgata vahetuvat foorituld või lähenevaid sõidukeid.

Jalgrattur + pisimopeed + tasakaaluliikuri juht

Olulised teemad:

- Õigused ja kohustused liikluses: kus võib sõita? (sõiduteel oluline juhtimisõigus, on võrdne juht teiste juhtidega; jalakäijatega ühisel teel oluline arvestada nendega/möödudes sõita jalakäija kiirusel jne); kuidas teed ületada? Millised on erinevused jalgratta, pisimopeedi ja mopeediga sõites?
- riskid liikluses (nt mitmekesi sõitmine, vähene sõiduoskus, „esinemine“, jalakäijatega tee jagamine, sõidutee ületamine);
- liiklusmärgid;
- turvavarustuse kasutamine (kiiver, sobivad riided, jalanõud);
- milline on nõuetele vastav korras ratas?;
- ohud kõrvaklappide ja nutiseadmete kasutamisest sõidu ajal.

Soovitused ohutuks/turvaliseks käitumiseks (liiklusseadusele tuginedes):

- Jalgrattal ja pisimopeedil peab olema:
 - töökorras pidur ja signaalkell;
 - ees valge ja taga punane ning vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur.
- Pimedal ajal või halva nähtavuse korral sõites peab jalgrattal ja pisimopeedil põlema ees valge ja taga punane tuli:

- Teel jalgrattaga, tasakaaluliikuriga ja pisimopeediga sõitmisel peab alla 16-aastane juht kandma jalgratturikiivrit. Soovitatav on kasutada 2V1 reeglit, et veenduda, kas kiiver on kinnitatud korrektselt.
- Tasakaaluliikuriga võib sõita kõnniteel, jalgteel, jalgratta- ja jalgteel, jalgrattateel ja jalgrattarajal;
- Tasakaaluliikuri juht jalgteel ning tasakaaluliikuri juht ja jalgrattur kõnniteel ning jalgratta- ja jalgteel sõites ei tohi jalakäijat ohustada ega takistada, jalakäija vahetus läheduses tohib sõita jalakäija tavakiirusega;
- Sõidutee võib ületada jalgrattaga või tasakaaluliikuriga sõites, kuid siis ei ole jalgratturil ega tasakaaluliikuri juhil sõidukijuhi suhtes eesõigust, välja arvatud juhul, kui sõidukijuht on pööret sooritamas;
- Sõiduteega lõikumise kohale mööda jalgratta- ja jalgteed lähenedes peavad jalgrattur ja tasakaaluliikuri juht ning mööda jalgrattateed lähenedes jalgrattur, tasakaaluliikuri juht, pisimopeedijuht, vähendama kiirust. Sõiduteed peavad nad ületama jalakäija tavakiirusega ja ei tohi ohustada sõiduteed ületavat jalakäijat;
- Kui teel on omaette jalgrattatee või jalgratta- ja jalgteel ja tee reguleerimata lõikumiskoht (välja arvatud parkla, õueala, puhkekoha ja teega külgneva ala juurdesõidutee lõikumiskoht) peavad jalgrattur, tasakaaluliikuri juht ja pisimopeedijuht andma teed teel liiklejale.

Ohtlikud situatsioonid:

- Sõidutee ületamine reguleerimata ülekäigurajal jalgrattaga sõites, eelnevalt selle ohutuses veendumata ja eeldades eesõigust autojuhi suhtes;
- Vasak- või tagasipöörde sooritamise veendumata selle manöövri ohutuses ja sooritades seda ebakorrektselt;
- Enne manöövri alustamist käemärguannete mitte kasutamine teiste liiklejate teavitamiseks;
- Eriliigiliste teede ristmikul peateel sõitvate sõidukite eesõigusega mitte arvestamine;
- Halva nähtavuse korral või pimedal ajal sõites enda mitte nähtavaks tegemine;

- Kõrvaliste tegevustega tegelemine (nutitelefoniga kasutamine või muusika ja raadioprogrammide kuulamine), mistõttu ei märgata teisi liiklejaid;
- Sõitmine juhtrauast kahe käega kinni hoidmata ning trikitamine liikluses;
- Juhtimist takistavate või teistele liiklejatele ohtu tekitavate esemete vedamine;
- Sõitja sõidutamine, kes ei istu sõitjale ettenähtud istmel või ei kanna nõuetekohaselt kiivrit;
- Maanteel valel teepoolel sõitmine ja ebakorrektnel teel paiknemine, mistõttu teised sõidukijuhid ei märka liiklejat ohutuks möödumiseks piisavalt aegsasti;
- Sõitmine ilma kiivrita või ebakorrektselt kinnitatud kiivriga.

Kaassõitja

Olulised teemad:

- Mida saab õpilane teha kaasreisijana, et ta jõuaks punktist A punkti B?;
- turvavarustuse kasutamine sõidukis (turvavöö, peatugi);
- riskid kaasreisijana, ohutu käitumine: juhtimisõiguse ja juhtimise juhitud, juhi tegelemine kõrvaliste tegevustega, juhi segamine, istumine ülerahvastatud või tehniliselt mittekorras autosse, hääletamine teel jne;
- (kooli)bussis täidetakse samu reegleid kui autos;
- märkamine ja sekkumisjulgeus, käitumine riskiolukordades.

Soovitused ohutuks/turvaliseks käitumiseks (liikluseadusele tuginedes):

- Enne sõidukisse istumist tuleb võtta seljakott seljast ja asetada see pagasiruumi või autosalongi põhja, et oleks võimalik turvavöö korrektselt kinnitada ja kott ei ohustaks autos viibijaid;
- Sõidukis, milles on turvavöö, peab see sõidu ajal olema korrektselt kinnitatud ja reguleeritud. Enda ja teiste turvalisuse tagamiseks on mõistlik enne sõidu algust veenduda, et kõikidel kaassõitjatel ja juhil oleks turvavöö kinnitatud;
- Peatugi peab olema reguleeritud nii, et selle ülemine äär oleks pealaega vähemalt samal kõrgusel ja asetseks pea lähedal;
- Sõidukist väljumisel ei tohi ohustada ega takistada teisi liiklejaid. Soovitav on väljuda kõnnitee või teepeenra poolsest uksest, et mitte astuda mööduva auto ette;
- Halva nähtavuse korral või pimedal ajal sõidukist väljudes tuleb veenduda, et oled teistele sõidukitele nähtav;
- Kaassõitja ei tohi sõidu ajal tõmmata juhi tähelepanu sõiduki juhtimiselt kõrvale;

- Kaassõitjana tuleb vältida istumist sõidukisse, mille juht on tarvitanud alkoholi või narkootikume ja võimalusel takistada ka teisi seda tegemast. Nähes, et sõbrad või tuttavad soovivad alkoholi või narkootikume tarvitatuna sõidukit juhtima hakata, tuleks püüda neid takistada seda tegemast või teavitada politseid.
- Olulised punktid ohutu autosõidu tagamiseks noorte seltskonnas on:
 - leppida kokku enne väljasõitu kes on kaine autojuht;
 - jälgida, et auto ei oleks üle rahvastatud;
 - veenduda, et planeeritaval juhul oleks juhtimisõigus;
 - veenduda, et kõik autos viibijad kasutaksid turvavarustust;
 - jälgida, et juhil oleks tagatud sõidule keskendumine, vältides kõrvalisi segavaid tegevusi;
 - juhi riskeeriva käitumise puhul julgeda kaassõitjana sekkuda oma ohutuse tagamiseks.

Ohtlikud situatsioonid:

- Väljumine sõidutee poolsest uksest, astudes mööduva auto ette;
- Väljumine sõidukist halva nähtavuse korral või pimedal ajal ennast nähtavaks tegemata;
- Turvavöö mitte kasutamine või ebaõige kasutamine. Turvavööga kinnitamata inimese keha liigub endise sõidukiirusega edasi, kuni miski peatab keha liikumise. Näiteks põrkab inimene vastu auto salongisisustust, rooli, esiistet, teisi sõitjaid või lendab hoopis läbi klaasi sõidukist välja. Linnakiirusel toimuva kokkupõrke tagajärjed on võrreldavad neljandalt korruselt asfaldile kukumisega;
- Peatoe reguleerimata jätmine. Peast kaugemale või madalale reguleeritud peatugi laseb peal energia tagajärjel liikuda liiga kaugemale taha, mistõttu võib tekkida lülisambavigastus;
- Sõidukijuhi tähelepanu häirimine, mistõttu juht ei märka muutuvaid liiklussituatsioone;
- Sõidukijuhi käitumisest tulenevad ohutegurid:
 - Sõidukijuht on alkoholi või narkootikume tarvitanud;
 - Sõidukijuht ületab kiirust
 - Sõidukijuht on väsinud;
 - Sõidukijuht eirab fooritulesid;
 - Sõidukijuht ei kasuta suunatulesid;
 - Sõidukijuht tegeleb kõrvaliste tegevustega juhtimise ajal, mistõttu ta ei märka muutuvaid liiklussituatsioone.